

Araştırma Makalesi– Research Paper

DİL VE KONUŞMA TERAPİSİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN KEKEMELİĞİ OLAN YETİŞKİNLERE KARŞI DUYGULARININ VE KONUŞMA ALGILARININ ARAŞTIRILMASI: ÖZ-KABUL VE CİNSİYET FARKLILIK OLUŞTURUR MU?

INVESTIGATION OF SPEECH AND LANGUAGE THERAPY DEPARTMENT STUDENTS' FEELINGS AND SPEECH PERCEPTIONS TOWARDS ADULTS WHO STUTTER: DO SELF-DISCLOSURE AND GENDER MAKE A DIFFERENCE?

Halil Tayyip UYSAL¹, Nazmiye ATİLA ÇAĞLAR¹, Bünyamin ÇILDIR¹

Özet

Kekemeliği olan bireyler kendilerini dinleyen diğer kişiler tarafından olumsuz tepkiler alırlar. Bu tepkiler somut olabildiği gibi (etiketleme, alay etme) gibi örtük şekilde de (fizyolojik yanıtlar veya duygular) gerçekleşir. Kekemeliği olan bireylerin cinsiyet faktörü ya da kekemeliklerini öz-kabul ifadesiyle dinleyiciye sunmaları bu tepkileri değiştirebilir. Dünyada genel dinleyicilerin yanı sıra üniversite öğrencilerinin ve dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan bireylere yönelik tepkileri/tutumları araştırılmıştır. Bu çalışmada ise kekemeliği olan yetişkinlere karşı Türkiye’de öğrenim gören dil ve konuşma terapisi öğrencilerinin duygularının ve konuşma algılarının araştırılması hedeflenmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında kekemeliği olan iki yetişkin birey (1 Erkek, 1 Kadın) ve akıcı konuşan iki yetişkin birey (1 Erkek, 1 Kadın) olmak üzere toplamda 4 bireyin okuma esnasında video kaydı alınmıştır. Alınan video kayıtları uyaran olarak kullanılmıştır. Bu uyaranları daha önce kekemelik hakkında bilgi sahibi olmayan 82 dil ve konuşma terapisi öğrencisi izlemiştir. Her bir video izlendikten sonra duygu anketi ve konuşma algısı anketi doldurulmuştur. Doldurulan anketlerin sonuçları istatistiksel analizlerden Mann Whitney U ve Independent t testi ile raporlanmıştır. Akıcı konuşan bireyler ile kekemeliği olan bireyler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.001$). Kekemeliği olan kadın birey, kekemeliği olan erkek bireyden istatistiksel olarak anlamlı olumlu duygu ve konuşma algısı skorları elde etmiştir ($p<.001$). Kekemeliği olan bireylerde öz-kabul değişkeni katılımcıların verdiği yanıtlar üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır ($p>.05$). Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencileri kekemeliği olan yetişkinlere, akıcı konuşan bireylerden daha az olumlu duygu ve konuşma algısı göstermektedir. Kekemeliği olan bireylerde kadın cinsiyette olmak, duygu ve konuşma algısı ile ilgili dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencileri tarafından daha avantajlı görülmüştür. Kekemeliği olan yetişkinlerin kullandığı öz-kabul ifadesi dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin konuşma algısı ve duygularına herhangi bir etki oluşturmamıştır.

Anahtar Kelimeler: dinleyici tepkileri, dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencileri, duygu, konuşma algısı, kekemelik

Abstract

People who stutter (PWS) receive negative reactions from others who listen to them. These reactions can be tangible (labeling, teasing) as well as implicit (physiological responses or emotions). The gender factor of PWS or present their stuttering to the audience with the expression of self-disclosure can change these reactions. The reactions/attitudes of university students and speech and language therapy students towards PWS, as well as general audiences around the world, were investigated. The aim of this study is to investigate the emotions and speech perceptions of speech and language therapy students studying in Turkey against PWS. In the first stage of the study, video recordings of 4 individuals, two adult PWS (1 Male, 1 Female) and two People Who Do Not Stutter (PWNS) (1 Male, 1 Female), were taken. The video recordings taken were used as a stimulus. These stimuli were followed by 82 speech and language therapy students who had no previous knowledge of stuttering. After watching each video, the emotion questionnaire and the speech perception questionnaire were filled. The results of the completed questionnaires were reported with the Mann-Whitney U and Independent t-test from statistical analysis. A significant difference was found between PWNS and PWS ($p<.001$). The PWS-female obtained statistically significant positive emotion and speech perception scores from the PWS-Male ($p<.001$). In PWS, the self-disclosure variable did not create a statistically significant difference in the answers given by the participants ($p>.05$). Speech and language therapy students show less positive emotions and speech perception of PWS than PWNS. In PWS, being female was seen as more advantageous by speech and language therapy students regarding emotion and speech perception. The self-disclosure expression used by PWS did not have any effect on speech perception and emotions of speech and language therapy students.

Keywords: listener reactions, speech and language therapy student, emotions, speech perception, stuttering

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

mu?

Uysal ve ark.

1. GİRİŞ

Dil ve konuşma terapistlerini, öğretmenleri ve öğrencileri de içeren toplumdaki bir çok kişi kekemeliğe yönelik olumsuz tepkilere ve tutumlara sahiptir (Cooper ve Cooper, 1996, ss.119; Crowe ve Walton, 1981, ss. 163; Guntupalli ve ark., 2006, ss.113; Louis ve ark., 2009, ss. 11; Louis ve ark., 2014, ss., 34; Koutsodimitropoulos ve ark., 2016, ss.38; Hughes ve ark., 2010a, ss., 45; Hughes ve ark., 2010b, ss., 280). Dinleyicilerin Kekemeliği olan Yetişkinlere (KY) karşı verdikleri fizyolojik tepkilerde (deri iletkenliği ve kalp atış hızı) anlamlı değişimler olduğu ve bu durumun da etkisiyle birlikte duygusal olarak olumsuz belirtilerin gösterildiği bildirilmektedir (Guntupalli ve ark., 2006, ss.1; Guntupalli ve ark., 2007, ss.113). KY'ler ile ilişkili olarak dinleyiciler; konuşmalarını daha az anlaşılır, doğal, akıcı bulmakta ve bilişsel yeteneklerinin daha düşük olabileceğini belirtebilmektedirler. Buna ek olarak dinleyiciler tarafından KY'lerin konuşmalarına daha az sevecen ve daha fazla endişeli şekilde görüşler bildirilmektedir (Arnack ve ark., 2017, ss. 1). KY'lerde öz-kabulün ve modifikasyon tekniklerinin dinleyiciler üzerinde farklı etkiler bıraktığı bildirilmektedir. KY'lerin tipik konuşma ve öz-kabul ile konuşmalarına yönelik dinleyicilerin tepkileri incelendiğinde, öz kabul varlığında daha olumlu tepkiler elde edildiği belirtilmektedir (Lee, 2010, ss. 110). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ise kadın ve erkek cinsiyette KY'lere yanıtlar alınmış ve kadın katılımcının erkek katılımcıya göre daha olumlu algıya sahip olduğu vurgulanmıştır (Bajaj ve ark., 2017, ss. 1). Diğer bir çalışmada ise üniversite öğrencileri yanıtlarına göre, KY'lerin akademik, mesleki ve sosyal açıdan sınırlılıkları olduğu belirtilmektedir. Kekemeliğin kabulü ile motivasyon ve destek sistemlerinin baş etmeye yardımcı olabileceği de sonuçlar arasında yer almaktadır (Hughes ve ark., 2010a, ss., 45). Hughes et al. (2010b, ss. 280)'un çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin KY'lere karşı aynı anda olumlu-olumsuz tutumlara sahip oldukları belirtilmektedir. KY'lere verilen tepkilerde cinsiyet ve öz-kabule ilişkin ortak bir fikir birliğinin olmadığı görülmektedir (Hughes ve ark., 2010a, ss. 45; Hughes ve ark., 2010b, ss. 280; Lee ve Manning, 2010, ss. 110; Bajaj ve ark., 2017, ss. 1). Dil ve Konuşma Terapisi (DKT) öğrencilerinin kekemeliğe karşı tutumlarını inceleyen çalışmalardan birinde, katılımcılar kekemeliği değiştirebilmenin zor olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin kekemeliğe ilgili kendilerini rahat ya da yeterli hissetmedikleri belirtilmektedir. Eğitim geçmişinin, kekemelik ile ilgili yeterliliği etkilediği vurgulanmaktadır (Louis ve Lass, 1981, ss. 49). Son sınıftaki DKT öğrencilerini içeren daha güncel başka bir çalışmada ise katılımcıların kekemeliğe karşı tutumlarının olumlu yönde olduğu belirtilmektedir (Koutsodimitropoulos ve ark., 2016, ss. 38). Farklı ülkelerdeki DKT öğrencilerinin tutumlarını karşılaştıran bir başka çalışmada, DKT öğrencilerinin kültürler arasındaki değişkenlikler ve eğitim geçmişlerinin kekemeliğe yönelik tutumları etkileyebileceği vurgulanmakta ve farklı kültürlerden DKT öğrencilerine yönelik ileriki araştırmaların yapılması önerilmektedir (Louis ve ark., 2014, ss. 34). Türkiye'de ise kekemeliğe yönelik tutumların sonuçları DKT'ler, işverenler ve toplum bazında bulunmaktadır (Özdemir, Louis ve Topbaş, 2011a, ss. 262; Özdemir, Louis ve Topbaş, 2011b, ss. 318; Maviş, Louis, Özdemir ve Toğram, 2013, ss. 157; Çağlayan ve Özdemir, 2022,

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

Uysal ve ark.

ss. 339). Ancak DKT öğrencilerine yönelik Türk toplumunda bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle araştırmamızda, Türkiye’deki DKT öğrencilerinin kekemeliğe yönelik duygularını, konuşma algılarını; cinsiyet ve öz-kabul değişkenlerine göre araştırmak hedeflenmektedir.

2. MATERYAL VE METOT

Çalışmamız, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 15.04.2021 Tarihinde 24 nolu kararla etik açıdan uygun bulunmuştur (2021/112-16.04.2021-24).

Katılımcılar

Bu çalışmanın katılımcılarını, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya mevcut araştırmacıların afiliasyonunun bulunduğu üniversitenin Dil ve Konuşma Terapisi bölümü öğrencileri dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen grubu homojen tutmak amacıyla kekemelik ile ilgili profesyonel eğitim, staj ya da ders alınmama şartı aranmıştır. Çalışmada, anadili Türkçe olmayanlar, eğitim hayatı boyunca gönüllü staj yapmış olanlar veya klinik ortamda kekemelik vakası görmüş olanlar, üst dönemlerden kekemelik ile ilişkili ders alanlar, ailesinde/yakınlarında kekemelik vakası olanlar dışlama kriterleridir. Çalışmamıza toplamda 90 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden 7’si staj yaptığı için, 1’i ailesinde kekemelik vakası olduğu için çalışmamızdan dışlanmıştır. Çalışma grubunu toplamda 82 DKT öğrencisi oluşturmuştur. Katılımcıların özellikleri Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Karakteristikleri (n=82)

Katılımcılar	Sıklık	%
Cinsiyet		
Kadın	73	89
Erkek	9	11
Yaş	19-23 (M=20.4, SS=0.8)	

(M: Ortalama, SS: Standart Sapma)

Ölçüm Araçları

Konuşma algısı anketi

Bu form ile katılımcılar; kekemeliği olan yetişkinlerin konuşmalarına yönelik akıcılık, doğallık, anlaşılabilirlik, bilişsel beceriler, dil ve konuşma bozukluğu, hoşnutsuzluk, kaygı, konuşma hızı ve gürlük olmak üzere dokuz farklı konuşma özelliğini içermektedir. Katılımcılar her bir parametre için 0 (En az) ile 10 (En çok) şeklinde skorlama yapmıştır. Bu anket Amick (2017)’nin çalışmasındaki anket revize edilerek kullanılmıştır. (EK)

Duygu anketi

Bu anket; katılımcı öğrencilerin, kekemeliği olan yetişkinlerin video kayıtlarını izledikten sonra hissettikleri duyguları 0 (En az) ile 10 (En çok) arasında puanlamalarını

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

mu?

Uysal ve ark.

incelemek üzere kullanılmıştır. Endişeli-Sakin, Rahatsız-Rahat, Üzgün-Mutlu, Gergin-Rahatlamış, Memnuniyetsiz-Memnun, Çekingen-Samimi, Duygusal-Mülayim, Utanmış-Girişken, Sınırlı-Sevinçli duyguları bu ankette yer almaktadır. Guntupalli ve ark. (2007)'nin oluşturduğu anket revize edilerek bu çalışmada kullanılmıştır. (EK)

Uyaran

DKT öğrencilerinin duygu ve konuşma algısı yanıtlarını elde etmek amacıyla çekilen videolar için KY'ler ve akıcı konuşan bireyler çalışmaya dahil edilmiştir. Dahil edilen KY ve Akıcı Konuşan Bireyler (AKB) 18-25 yaş aralığında bir erkek ve bir kadın olarak belirlenmiştir (Table 2). KY'leri belirleme sürecinde toplamda üç erkek, bir kadın KY'ye değerlendirme yapılmış olup, bir erkek katılımcının lisping olduğu için, birisi de yaş sınırlamasına uygun olmadığı için çalışmadan dışlanmıştır. Çalışmaya uygun olarak belirlenen her iki katılımcı da standart bir araç olan Stuttering Severity Instrument – 4 – TR (Mutlu ve ark., 2021) 'nin okuma metinlerinden 'Günün Adamı' isimli metni okumuştur. KY'ler okuma yaparken iki farklı kayıt alınmıştır. Kayıtlardan birinde her iki katılımcı okuma metninin başında daha önceki çalışmalara (Lee ve Manning, 2010, ss. 110; Bajaj ve ark., 2017, ss. 1) benzer şekilde 'Ben kekemeliği olan bir bireyim. Konuşmamda zorluklar olabilir. Buna katlanmanızı istiyorum.' şeklinde öz kabul ifadesi kullanmıştır. KY'ler ve AKB'lere ait demografik özellikler Tablo 2'de raporlanmıştır. Metin okuma esnasında birinci araştırmacı tarafından SONY Handycam DCR-SR58 model kamera cihazıyla kayıt alınmıştır. Video kaydı, katılımcıya yaklaşık bir metre uzaklıktan, baş ve omuzlar dahil olacak şekilde orta hatta hizalanarak alınmıştır. Kekemeliği olan bireylerin, öz kabul ile okuma, tipik okuma ve spontan konuşma üzerinden kekelenen hece yüzdeleri hesaplanmıştır. Bunlara ek olarak The Wright and Ayre Stuttering Self-Rating Profile – Türkçe Versiyon (WASSP-TR) ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği – Türkçe Versiyonu (ODKÖ) ölçekleri de KY'ler tarafından doldurulmuştur. Ölçeklere ilişkin detaylı bilgiler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2: Uyaranların Demografik Karakteristikleri (n=4)

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	KHY Konuşma	KHY Okuma	WASSP-TR	ODKÖ
AKB-1	Erkek	22	Lisans	-	-	-	-
AKB-2	Kadın	24	Lisans	-	-	-	-
KY-1	Erkek	23	Lise	9,4	11,3	129	37
KY-2	Kadın	24	Lisans	6,2	7,4	132	47

(AKB: Akıcı Konuşan Birey, KY: Kekemeliği Olan Yetişkin, KHY: Kekelenen Hece Yüzdesi, WASSP-TR: The Wright and Ayre Stuttering Self-Rating Profile – Türkçe Versiyonu, ODKÖ: Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği – Türkçe Versiyonu)

WASSP-TR. Yirmi dört madde içeren ve 7'li likert tipinde puanlanan kekemeliği olan yetişkinlere yönelik bir öz değerlendirme ölçeğidir. Kekemeliği; davranışlar, düşünceler, duygular, kaçınma ve dezavantaj alt boyutlarıyla ele almaktadır (Ayre ve Wright, 2009, ss. 83). Türkçe'ye adaptasyonu 2021 yılında yapılmış, geçerlik ve güvenilir bir ölçek olarak

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

Uysal ve ark.

bildirilmiştir. Ölçeğin güvenirlik katsayıları 0.70'in üzerinde ve faktör yüklerinin değerleri ise 0.46 ile 0.49 değerleri arasında bulunmuştur (Uysal ve Köse, 2021, ss. 653).

ODKÖ. Bu ölçek, bireyin diğer kişiler tarafından olumsuz değerlendirilmeye karşı düşüncelerini ölçmeye yönelik olarak dizayn edilmiştir. Ölçek, korku ve kaygı ifadelerini içeren on iki maddeden oluşmakta ve 1-5 likert tipinde puanlanmaktadır (Leary, 1983, ss. 371). Türkçe'ye adaptasyonu Çetin ve ark. (2010) yapılmış geçerli ve güvenilir olduğu belirtilmiştir. ODKÖ'nün test-tekrar test güvenirlik katsayısı 0.82 ve test yarılama yöntemiyle hesaplanan güvenirlik katsayısı 0.83'tür. Bu ölçeğin madde-toplam korelasyon katsayılarının 0.37 ve 0.68 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Prosedür

Aşama -1 (Hazırlık). Bu aşama video kaydı alınacak olan KY'lerin ve akıcı konuşan bireylerin kayıtlarının alınmasını içermektedir. Video kayıtlarının alınması için sosyal medya aracılığı ile KY'lere duyuru yapılarak değerlendirme seansları yapılmıştır. Bu aşama özel bir danışmanlık merkezinde yürütülmüştür. Uygulama başlatılmadan önce katılımcıya bilgi verilmiş ve ardından yazılı onam alınmıştır. Bu aşamada, alınan spontan konuşma, öz-kabul ile okuma ve okuma esnasında alınan kayıtlar bu araştırmadan bağımsız kekemelleme çalışmaları için dil ve konuşma terapisti tarafından da analiz edilmiştir. Analiz hece bazlı yapılmış ve kekemelik benzeri akıcısızlıklar olan ses uzatması, bloklar ve tek sözcüklü/sözcük başı hece tekrarı orana dahil edilmiştir. Cohen's Kappa katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur. Kappa katsayısı 0.75'in üzerinde olduğunda mükemmel derecede uyumun varlığından söz edilmektedir (Fleis ve ark., 1981, ss. 22).

Aşama-2 (Uygulama). İlk aşama tamamlandıktan sonra, DKT öğrencilerine çalışma hakkında bilgilendirme formunu içeren e-mail gönderilmiştir. Çalışmayı katılmayı kabul ettiğini beyan eden öğrencilere onam formu çevrimiçi ortamda iletilmiş ve onam alındıktan sonra uygulama başlatılmıştır. Ardından sırasıyla AKB-Kadın ve AKB-Erkek 'nin okuma kaydı, KY-Kadın ve KY-Erkek'in okuma kaydı ve öz-kabul ile okuma kaydı, video kayıtları izletilmiştir. Her bir videonun tamamlanmasının ardından 'duygu anketi' ve 'konuşma algısı anketi' katılımcı öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Birinci araştırmacı tarafından her bir katılımcı için oturumlar online olarak yürütülmüştür. Oturum süresi yaklaşık 20 dakika olarak tespit edilmiştir. Bu aşamada DKT öğrencilerinden alınan veriler iki ay içerisinde toplanmıştır.

İstatistiksel analiz

Normallik varsayımı, çarpıklık-basıklık (kurtosis ve skewness) katsayıları hesaplanarak incelenmiştir. Katılımcılar tarafından doldurulan konuşma algısı anketi için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Duygu anketi verilerinin analizi için ise Independent t-test analizi tamamlanmıştır. Benzer şekilde öz-kabul değişkeni için de normallik varsayımı gözetilerek, konuşma algısı anketi için Mann Whitney U, duygu anketi için ise Independent t-test

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

Uysal ve ark.

kullanılmıştır. Analizler için SPSS 23.00 Paket programı ve verilerin dökümantasyonu için ise Microsoft Excel programı kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Konuşma algısı ve duygu anketleri fark testi sonuçları

Konuşma algısı anketi

Katılımcıların KY-Erkek ve AKB-Erkek konuşma algısına verdikleri yanıtlarda, anlamlı farklılık bulunmuş ve akıcı konuşan bireye verilen yanıtlar daha olumlu bulunmuştur ($U=241,500$, $p<0,001$). KY-Kadın ve AKB-Kadın konuşma algısı puanlarında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($U=232,000$, $p<0,001$). Bu farklılığın sonucu olarak AKB-Kadın daha yüksek skorlar elde etmiştir. KY-Kadın ve KY Erkek arasındaki analiz sonucuna göre, KY-kadın daha iyi skorlar almıştır ($U=997,000$, $p<0,001$). KY-Erkek ve öz kabul değişkeni arasındaki analizler ($U=2536$, $p>0,05$), bu değişkenin anlamlı bir farka sebep olmadığı sonucunu doğurmuştur. Benzer şekilde öz-kabul değişkeni KY-Kadın için de anlamlı bir farklılığa yol açmamıştır ($U=2944,000$, $p>0,05$). Akıcı konuşan bireyler konuşma algısı perspektifinde olumlu yönde anlamlı farklılık elde etmiştir. Sonuçlar Tablo 3'te raporlanmıştır. Cinsiyet değişkeninde kadın KY daha yüksek skorlar elde etmiş ve öz-kabul değişkeni ise her iki cinsiyet için de anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.

Tablo 3: Konuşma Algısı Mann-Whitney U test sonuçları (n=82)

Uyaran	Min	Max	Mean	U	p
KY-Erkek	31	76	52,32	241,500	0,000*
AKB- Erkek	28	76	29,88		
Uyaran	Min	Max	Mean	U	p
KY-Kadın	18	66	43,47	232,000	0,000*
AKB-Kadın	39	70	63,62		
Uyaran	Min	Max	Mean	U	p
KY-Kadın	18	66	43,47	997,000	0,000*
KY-Erkek	31	76	52,32		
Uyaran	Min	Max	Mean	U	p
KY-Erkek	31	76	52,32	2536,500	0,013
KY-Erkek Öz Kabul	17	53	33,35		
Uyaran	Min	Max	Mean	U	p
KY-Kadın	18	66	43,47	2944,00	0,259
KY-Kadın Öz Kabul	16	64	41,84		

* $p<0,001$. (KY: Kekemeliği olan yetişkin, AKB: Akıcı konuşan birey)

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

mu?

Uysal ve ark.

Duygu anketi

Katılımcıların AKB-Erkek ve KY-Erkek uyarıları için duygu anketine verdikleri yanıtların arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($t=5,826$, $p<0,001$). Bu sonuçlar kekemeliği olan erkeklerin daha olumsuz skorlar elde ettiğini göstermektedir. AKB-Kadın ve KY-Kadın uyarılarına verilen yanıtlarda $t=-7,323$, $p<0,001$ değerleri gözleendiğinden kekemeliğin KY’de olumsuz fark yarattığı söylenebilir. KY-Kadın ve KY-Erkek için verilen yanıtlar incelendiğinde ise anlamlı fark oluşturduğu ve KY-Kadına verilen yanıtların daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür ($t=3,444$, $p<0,001$). KY-Kadın ve KY-Kadın Öz kabul değişkeniyle farka bakıldığında, öz kabul değişkeninin herhangi bir fark oluşturmadığı görülmüştür ($t=1,130$, $p>0,05$). Öz kabul değişkeni KY-kadında bir farka sebep olmadığı gibi, KY-Erkek de puanlarda anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($t=0,983$, $p>0,05$) (Tablo 4). Duygu anketine verilen yanıtlarda; Akıcı konuşan bireyler beklendiği gibi AWS’lere göre daha olumlu yanıtlar elde etmiştir. Kadın KY, Erkek KY’den daha olumlu yanıtlar almıştır. Öz-kabul değişkeninin KY’ler arasında bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Tablo 4: Duygu Anketi Independent t-test sonuçları (n=82)

Uyaran	Min	Max	Mean	t	p
KY-Erkek	2	90	52,32	5,826	0,000*
AKB- Erkek	26	89	59,28		
Uyaran	Min	Max	Mean	t	p
KY-Kadın	18	66	43,47	-7,323	0,000*
AKB-Kadın	40	90	70,74		
Uyaran	Min	Max	Mean	t	p
KY-Kadın	18	66	43,47	3,444	0,000*
KY-Erkek	2	90	52,32		
Uyaran	Min	Max	Mean	t	p
KY-Erkek	2	90	52,32	0,983	0,327
KY-Erkek Öz Kabul	17	53	33,35		
Uyaran	Min	Max	Mean	t	p
KY-Kadın	18	66	43,47	1,130	0,260
KY-Kadın Öz Kabul	16	64	41,84		

* $p<0,001$. (KY: Kekemeliği olan yetişkin, AKB: Akıcı konuşan birey)

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

Uysal ve ark.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada birincil olarak Akıcı Konuşan ve Kekemeliği olan Yetişkinler arasında dil ve konuşma terapisi öğrencilerinin duygu ve konuşma algısı özelliklerinin farkı araştırılmıştır. İkincil olarak ise Kekemeliği olan Yetişkinlerin Cinsiyet ve Öz-Kabul değişkenlerine göre duygu ve konuşma algısı farklılıkları incelenmiştir. Birincil amacımızın sonucu beklendiği gibi sonuçlanmış ve akıcı konuşan bireyler kekemeliği olan bireylere göre duygu ve konuşma algısı açısından daha pozitif bir konumda yer almışlardır. İkincil amacımızın sonucunda ise Öz-Kabul değişkeninin bir farklılık yaratmadığı ancak kadın cinsiyetinin katılımcılar tarafından daha olumlu görüldüğü tespit edilmiştir. Türkiye’de Dil ve Konuşma Terapisi öğrencilerinin KY’lere yönelik duygu ve konuşma algısını keşfeden bu çalışmanın bulgularının literatürdeki çıkarımlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Amick ve ark. (2017, ss. 1) Dinleyicilerin, KY’lerin konuşmalarının akıcı konuşan bireylere göre daha az anlaşılır, doğal akıcı bulduğunu belirtmektedir. Hatta konuşmayla ilgili bilişsel özelliklerin de dinleyiciler tarafından yetersiz görülebileceği vurgulanmıştır. Duygusal açıdan da dinleyiciler KY’lerin konuşmasını daha az sevecen ve daha kaygılı bulmuştur. Çalışmamızın bulgularında konuşma algısı akıcılık, doğallık, anlaşılabilirlik, dil ve konuşma bozukluğu, hoşnutsuzluk, kaygılı olma, hız ve konuşma şiddeti açısından değerlendirilmiş ve tüm bu bileşenlerden KY’ler akıcı konuşanlara göre daha düşük skorlar elde etmiştir. Bu nedenle çalışmamızın literatürdeki KY’lerin dinleyicide oluşturduğu konuşma algısındaki olumsuzluklar ile ilgili genel kaniya benzer şekilde bulgulara sahip olduğu belirtilebilir.

Lee ve Manning (2010, ss. 110) KY’lerin tipik konuşma ve öz-kabul başlangıçlı konuşmalarına yönelik dinleyici tepkilerini incelemiştir. Öz-kabul değişkeninin dinleyiciler üzerinde olumlu etkiler bırakabildiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Hughes (2010a, 45) öz kabulün motivasyon ve destek sistemleriyle ilişkili olduğunu ve kekemelle baş etmeye yardımcı olabildiği sonucunu bildirmiştir. Çalışmamızda ise KY-Kadın ve KY-Erkek için öz kabulün konuşma algısı ve duygu açısından anlamlı farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç literatürdeki diğer bulgularla uyumlu görünmemektedir. Bu durumun kültürler arası farklılıktan kaynaklanabileceği de düşünülebilir. Nitekim Louis ve ark. (2014, ss. 34) farklı kültürlerden bu yönde çalışmaların gerekliliğini vurgulamıştır.

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ise KY-Kadın katılımcınının KY-Erkek katılımcıya göre daha olumlu bir algı elde ettiği görülmüştür (Bajaj ve ark., 2017, ss. 1). Bu çalışmaya benzer şekilde çalışmamızdaki KY-Kadın, KY-Erkeğe göre anlamlı şekilde daha yüksek skorlar elde etmiştir. Bu çalışmalar doğrultusunda kadın cinsiyetin dinleyiciler üzerindeki konuşma algısı ve konuşmasıyla ilgili dinleyiciye hissettirdiği duygular açısından daha olumlu bir pozisyonda olduğu söylenebilir.

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

Uysal ve ark.

Kekemeliği olan bireylerle konuşurken dinleyiciler duygularını aynı zamanda bakışlarıyla da ilişkilendirirler. Çok sayıda araştırma dinleyicilerin olumsuz duygulardan utanma, tiksinnmeyi tipik olarak bakışlarını karşıdaki kişiden kaçırarak örtük şekilde ifade edebildiklerini belirtmektedir (Rutter ve ark., 1984, ss. 250; Kleinke, 1986, ss. 78). KY'lere olan bakışlarda da bu gibi duygularla eşleşen tipik sosyal iletişimi destekleyen göz hareketleri dinleyiciler tarafından gösterildiği araştırmalarca belirtilmektedir (Bowers, 2010, ss. 133; Zhang ve Kalinowski, 2012, ss. 388). Ayrıca Guntupalli ve ark. (2007)'nin akıcı konuşan 20 birey ile KY'lere yönelik yaptıkları çalışmada, fizyolojik ölçümler ve kağıt kalem testleri kullanmışlardır. Akıcı konuşan katılımcılar; KY'leri dinlediklerinde mutsuzluk, gerginlik, rahatsızlık, utanma gibi olumsuz duygular hissettikleri bulunmuştur. Çalışmamızdaki bulgularda da DKT öğrencilerinin, KY'li bireyler akıcı konuşan bireylere göre daha olumsuz duygular sergiledikleri görülmüştür. Bu nedenle çalışmamızın sonuçlarının, daha önce dinleyicilerin verdikleri fizyolojik ve sözel yanıtlarla paralel olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın sonuçları DKT öğrencilerinin KY'lere duygu ve konuşma algısı açısından bakış açılarını bir yönüyle algılamak mümkündür. Kullanılan analizler ve test sonuçlarındaki anlamlılıkların güç düzeyi yüksektir. Kültürler arası iletişimin değişkenliği düşünüldüğünde TR'de DKT öğrencileriyle yapılan ilk çalışma olması çalışmanın verilerinin üniversitede öğrenim gören öğrenciler ve akademisyenler için önemli olduğu, gelecekte mesleklerine devam edecek aday DKT öğrenciler için bir öz-yansıma olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu avantajlara rağmen çalışmanın belirli sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışmamızda Türkiye'de DKT alanında öğrenim gören üniversitelerden bir tanesinden veri bulunmaktadır. Bu durum verilerin genellenmesinin uygun olmayacağını düşündürmektedir. Çalışmanın bulgularının örneklemedeki sınırlılık nedeniyle bir ön çalışma niteliğinde yorumlanması daha uygun olduğu düşünülmektedir. İleriki çalışmalarda örneklem büyüklüğü geniş tutularak çalışmanın tekrarlanması önerilmektedir. DKT öğrencilerinin çalışmaya dahil edilme koşulları arasında daha önce kekemelik ile ilgili herhangi bir eğitim/staj/kurs geçmişi olanlar ya da kekemelik öyküsü olanları tanıyanlar dahil edilmese de bu bölümde okuyan öğrencilerin yine de kekemelik ile ilgili aşinalıklarının olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca çalışmamıza dahil edilen erkek ve kadın KY bireyin kekemelik şiddeti, WASSP-TR skorları ve ODKÖ skorları birbirine yakın olsa da kekemelik bireysel ve kişiye özgüdür. Bu nedenle katılımcılardan alınan yanıtların sonuçları yorumlanırken bu bireysel farklılık durumunun da göz önünde bulundurulması önerilmektedir. Ek olarak uyaran olarak çalışmamıza dahil eden bireylerin yalnızca okuma esnasında video kayıtları katılımcılara sunulmuştur. Spontan konuşma veya karşılıklı konuşmada tutum ve duygular farklılaşabilir. Rutin günlük hayatta iletişim iki boyutlu olmadığından ve veriler iki boyutlu videolar ile katılımcılara sunulduğundan çalışmanın verileri yorumlanırken bu noktaya da dikkat edilmelidir. İleriki araştırmalarda kekemelik ile ilgili ders alınmadan önce ve alındıktan sonra karşılaştırmaların yapılması uygun olabilir. DKT öğrencilerine kekemelik ile ilgili örgün eğitim dışında spesifik olarak dinleyici tepkilerine yönelik bir eğitim öncesi-sonrası değerlendirmeler tekrarlanabilir. Kekemeliği olan

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

Uysal ve ark.

bireylerin şiddetleri gruplanarak videolar sınıflandırılabilir ve DKT öğrencilerinin şiddet değişkenine göre konuşma algısı ve duygusal tepkileri araştırılabilir. Son olarak öz-kabul seçenekleri araştırmalarda benzer ama küçük farklıklar içeren ifadeler kullanılmıştır (Lee ve Manning, 2010, ss. 110; Bajaj ve ark., 2017, ss. 1). Çalışmamızda ‘Ben kekemeliği olan bir bireyim. Konuşmamda zorluklar olabilir. Buna katlanmanızı istiyorum.’ kullanılmıştır, bu öz-kabul ifadesinin yanıtlara etkisini görmek için ifade değiştirilerek kullanılabilir.

5. SONUÇ

Bu çalışmanın sonuçları, kekemeliği olan yetişkinlerinin konuşma algısını (konuşma hızı, anlaşılabilirlik, hoşnutluk, bozukluk derecesi, doğallık gibi özellikler açısından) DKT öğrencilerinin olumsuz karşıladıklarını desteklemektedir. DKT öğrencileri kekemeliği olan yetişkinlerin konuşmalarıyla ilgili duygusal tepkilerini genellikle negatif yönde (rahatsız olma, utanma, sinirlilik, gerginlik gibi) bildirmektedir. Kekemeliği olan yetişkinlerde cinsiyet faktörü literatürdeki bilgilerle paralel şekilde kadın cinsiyette daha olumludur. Öz-kabul değişkeni, kekemeliği olan yetişkinlerin DKT öğrencileri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.

6. KAYNAKLAR

Amick, L. J., Chang, S. E., Wade, J., and McAuley, J. D. (2017). Social and Cognitive Impressions of Adults Who Do and Do Not Stutter Based on Listeners' Perceptions of Read-Speech Samples. *Frontiers in psychology*, 8, 1148.

Ayre, A., and Wright, L. (2009). WASSP: An international review of its clinical application. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 11(1), 83-90.

Bajaj, G., Anil, M. A., Varghese, A., Bhat, J. S., Sheth, P., and Hoode, A. (2017). Me, my stuttering, and them! Effect of self-disclosure of stuttering on listener perception. *Rehabilitation Process and Outcome*, 6, 1-10.

Bowers, A. L., Crawcour, S. C., Saltuklaroglu, T., & Kalinowski, J. (2010). Gaze aversion to stuttered speech: a pilot study investigating differential visual attention to stuttered and fluent speech. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 45(2), 133-144.

Çağlayan, A., & Özdemir, R. S. (2022). The Attitudes of Employers Towards Stuttering and People Who Stutter: Descriptive Research. *Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 339-348.

Cooper, E. B., & Cooper, C. S. (1996). Clinician attitudes towards stuttering: Two decades of change. *Journal of Fluency Disorders*, 21(2), 119-135.

Crowe, T. A., & Walton, J. H. (1981). Teacher attitudes toward stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 6(2), 163-174.

Çetin, B., Doğan, T., and Sapmaz, F. (2010). Olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği kısa formu'nun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156).

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

Uysal ve ark.

Fleiss, J. L., Levin, B., & Paik, M. C. (1981). The measurement of interrater agreement. *Statistical methods for rates and proportions*, 2(212-236), 22-23.

Guntupalli, V.K., Everhart, E., Kalinowski, J., Nanjundeswaran, C., and Saltuklaroglu, T. (2007). Emotional and physiological responses of fluent listeners while watching the speech of adults who stutter. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 42(2), 113-129. doi: 10.1080/10610270600850036

Guntupalli, V. K., Kalinowski, J., Nanjundeswaran, C., Saltuklaroglu, T., & Everhart, D. E. (2006). Psychophysiological responses of adults who do not stutter while listening to stuttering. *International Journal of Psychophysiology*, 62(1), 1-8.

Hughes, S., Gabel, R., Irani, F., & Schlagheck, A. (2010a). University students' perceptions of the life effects of stuttering. *Journal of Communication Disorders*, 43(1), 45-60.

Hughes, S., Gabel, R., Irani, F., & Schlagheck, A. (2010). University students' explanations for their descriptions of people who stutter: An exploratory mixed model study. *Journal of Fluency Disorders*, 35(3), 280-298.

Klinke, C. L. (1986). Gaze and eye contact: a research review. *Psychological bulletin*, 100(1), 78.

Koutsodimitropoulos, E., Buultjens, M., Louis, K. O. S., & Monfries, M. (2016). Speech pathology student clinician attitudes and beliefs towards people who stutter: a mixed-method pilot study. *Journal of Fluency Disorders*, 47, 38-55.

Lee, K., and Manning, W. H. (2010). Listener responses according to stuttering self-acknowledgment and modification. *Journal of Fluency Disorders*, 35(2), 110-122.

Leary, M. R. (1983). A brief version of the Fear of Negative Evaluation Scale. *Personality and social psychology bulletin*, 9(3), 371-375.

Louis, K. O. S., Reichel, I. K., Yaruss, J. S., & Lubker, B. B. (2009). Construct and concurrent validity of a prototype questionnaire to survey public attitudes toward stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 34(1), 11-28.

Louis, K. O. S., & Lass, N. J. (1981). A survey of communicative disorders students' attitudes toward stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 6(1), 49-79.

Louis, K. O. S., Przepiora, A. M., Beste-Guldborg, A., Williams, M. J., Blachnio, A., Guendouzi, J., ... & Ware, M. B. (2014). Stuttering attitudes of students: Professional, intracultural, and international comparisons. *Journal of Fluency Disorders*, 39, 34-50.

Maviş, İ., Louis, K. O. S., Özdemir, S., & Toğram, B. (2013). Attitudes of Turkish speech and language therapists toward stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 38(2), 157-170.

Mutlu, A. İ., Tirank, Ş. B., & Gündüz, B. (6). 6 Ve 16 Yaş Okul Çocukları Arasındaki SSI-4-TR/KEŞİDA-4 Dördüncü Baskısının Türkçe Versiyonunun Güvenilirliği Ve Geçerliliği. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*, 3(2), 135-144.

Dil ve konuşma terapisi bölümü öğrencilerinin kekemeliği olan yetişkinlere karşı duygularının ve konuşma algılarının araştırılması: öz-kabul ve cinsiyet farklılık oluşturur mu?

Uysal ve ark.

Özdemir, R. S., Louis, K. O. S., & Topbaş, S. (2011). Public attitudes toward stuttering in Turkey: Probability versus convenience sampling. *Journal of Fluency Disorders*, 36(4), 262-267.

Özdemir, R. S., Louis, K. O. S., & Topbaş, S. (2011). Stuttering attitudes among Turkish family generations and neighbors from representative samples. *Journal of Fluency Disorders*, 36(4), 318-333.

Rutter, D. R., Pennington, D. C., Dewey, M. E., & Swain, J. (1984). Eye-contact as a chance product of individual looking: Implications for the intimacy model of argyle and dean. *Journal of Nonverbal Behavior*, 8(4), 250-258.

Uysal, H. T., & Köse, A. (2021). The investigation of the validity and reliability of the Turkish version of the Wright and Ayre Stuttering Self-Rating Profile (WASSP). *International Journal of Language & Communication Disorders*, 56(3), 653-661.

Zhang, J., & Kalinowski, J. (2012). Culture and listeners' gaze to stuttering. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 47(4), 388-397.